

Maryshevych O.

NARODOWY PRZYRODNICZY PARK „HUCULSZCZYNA”

(Національний природний парк «Гуцульщина»): довідник [інтернет видання] режм доступу

Видання, підготоване в рамках проекту INTERREG PBU2/0849/18

„Rozwój turystyki zrównoważonej w obszarach chronionego krajobrazu Karpat

/Sustainable tourism development in nature protected areas of the Carpathians

<https://www.zielonepodkarpacie.pl/efekty-projektu-/parki-narodowe-na-pograniczu/>

POWSTANIE (KRÓTKA HISTORIA)

Inicjatywa miejscowej społeczności i naukowców na rzecz utworzenia parku narodowego na terenach Huculszczyzny jako jednego z najlepiej zachowanych w Karpatach Ukraińskich terytorium z bogatymi tradycjami samoistnej narodowej kultury etnograficznej grupy Hucułów oraz walory przyrodnicze regionu zrodziła się na początku lat 90-ch XX w. w ramach międzynarodowej konferencji „Problemy Huculszczyzny” (Kosów, 1993 r.). W 1996 r. propozycję wsparła administracja województwa iwano-frankowskiego przez utworzenie w obrębie rejonu Kosowskiego parku krajobrazowego „Huculszczyzna” o ogólnej powierzchni 50 tys. ha. W grudniu 1999 r. przyjęto uchwałą o utworzeniu na części terenu parku krajobrazowego Narodowego Przyrodniczego Parku „Huculszczyzna” (dalej jako „Park”). Koncepcję utworzenia Parku opracowano w Instytucie Botaniki im. M. Chodowno NAN Ukrainy (Tatiana Andrienko). Prawny status Park otrzymał w 2002 r. na podstawie Dekretu Prezydenta Ukrainy z dnia 14.05.2002 r. N 456/2002, zgodnie z którym Park uzyskał łączną powierzchnię 32 271 ha. Są to w całości grunty Skarbu Państwa, ale Dyrekcja Parku zarządza tylko 7 606 ha, podczas gdy użytkownikami pozostałych 24 655 ha są nadleśnictwo Kuty (14 772 ha) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Iwano-Frankowsku oraz Kosowskie rejonowe przedsiębiorstwo „Rajagrolis” (byłe lasy kołchozów, 9 892 ha), które uzgadniają swoją działalność z Parkiem. Park podlega Ministerstwu Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych Ukrainy.

POŁOŻENIE W KARPATACH

Park położony jest na Podkarpaciu Wschodnim i w północno-zachodniej części Beskidów Pokucko-Bukowińskich, leży w obrębie jednej jednostki administracyjnej obwodu iwano-frankowskiego – rejonu Kosowskiego, na obszarze o zróżnicowanej wysokości nad poziomem morza (pomiędzy 270 a 1472 m n.p.m., większość obszaru Parku położona jest w przedziale od 500 do 900 m n.p.m.).

PRZYRODA NIEOŻYWIONA

Budowa geologiczna

Park jest położony w obrębie dwóch jednostek strukturalnych – zapadliska podkarpackiego jako części Podkarpacia Wschodniego oraz Karpat Zewnętrznych. Zapadlisko podkarpackie na tym terenie to płaszczowina borysławsko-pokucka (łuski Maksymca, Płoskiego, Brusnego, Karmatury, Kamianistego –takie same nazwy noszą grzbiety górskie) zbudowana z utworów fliszowych oraz biłcze-wolycka strefa zbudowana ze skał osadowych (molasa – czyli skały osadowe wypełniające zapadliska powstające na przedpolu wypiętrzonego górotworu fałdowego w schyłkowym stadium orogenezy, zwykle o grubości wielu kilometrów). Karpaty Zewnętrzne w Parku reprezentowane są przez płaszczowinę skibową zbudowaną z utworów

fliszowych (Łuski Paraszki, Skoliwska, Oriwska i Brzegowa). Budowa geologiczna obszaru Parku ma wyraźny wpływ na rzeźbę terenu oraz strukturę przestrzennego rozmieszczenia jego szaty roślinnej.

Rzeźba terenu

Wg podziału geomorfologicznego Karpat Ukraińskich Park położony jest w obrębie dwóch obwodów geomorfologicznych: Podkarpacia (Pokucko-Bukowińskie Podkarpacie) i Karpat Zewnętrznych (Pokucko-Bukowińskie Karpaty oraz Pokucko-Gorgańskie Karpaty). Rzeźba Pokucko-Bukowińskiego Podkarpacia jest zbliżona do rejonów górskich, w jego południowej części (wyżyna Kosowska) położone są szczyty Dil (587 m n.p.m.) oraz Kyczera (569 m n.p.m.). Największa pod względem powierzchni część Parku znajduje się w Pokucko-Bukowińskich Karpatach. W rejonie Sloboda-Rungurskim, gdzie wyodrębnia się grzbiet Debowyj, maksymalne wysokości sięgają 760-780 m n.p.m. W rejonie Pokuckim (od źródeł rzeki Luczka ku dolinie Czeremosza) wyodrębniają się grzbiety Karmatura (916 m n.p.m.), Kamienisty (do 700 m n.p.m.), Chomynskij (879 m n.p.m.), Brysnyj (960 m n.p.m.) oraz Sokilskyj (960 m n.p.m.), które są dość krótkie (8-10 km) i rozciągają się z północnego zachodu na południowy wschód. Grzbiety te rozdzielone są przez piękną przełomową dolinę rzeki Rybnycia.

Park obejmuje również wschodnią część Pokucko-Gorgańskich Karpat w zlewniach rzek Luczka i Pistynka. Zachodnia granica terenów gorgańskich przebiega wzdłuż głównego działu wód Gorganow Zapruckich, gdzie położone są najwyższe szczyty Parku - Gregit (1472 m n.p.m.) i Lysina Kosmacka (1465 m n.p.m.). W tej części Parku występują charakterystyczne szczyty gorgańskie oraz rumowiska skalne oraz malownicze kilkudziesięciu metrowej wysokości skałki (np. na grzbiecie Sokilsky osiągnęły one wysokości 30-40 m), które są popularnym miejscem treningów alpinistów.

Występowanie na obszarze względnie niewielkiego Parku bardzo zróżnicowanych form konfiguracji terenu uwarunkowało jego walory estetyczne i wartość rekreacyjną, powiązane ze specyficznymi formami rzeźby, uformowanymi na skutek oddziaływania procesów egzogennych (erozji rzecznej, osunięć i in.) oraz litologii (cech i właściwości skał) podłoża geologicznego. Szczególnie wyróżniają się „kanionopodobne” doliny rzeczne z wodospadami i progami, ich skaliste stoki, samotne skały i kompleksy skalne (np. na Lysynie Kosmackiej).

Wody

Sieć hydrograficzna Parku która w zlewni rzeki Prut włącza źródła i górny bieg jego prawych dopływów Luczki, Pistynki i Rybnyci, a na granicy z Bukowiną – największego dopływu Prutu – rzeki Czeremosz. Źródła rz. Luczka znajdują się między szczytami Rokita Mała i Rokita Duża, jej dopływami są Mała Luczka, Ratunziawa, Waratyk, Lunga, Akra, Ruszir Koszeliwka. W zlewni rzeki Akra są liczne źródła i potoki solankowe. Źródła rz. Pistynka znajdują się na wysokości prawie 1200 m n.p.m. na stokach gór Gregot, Rotylo, Munczely, jej dopływami są Górny Brusniek, Dolny Brusniek, Wipczynka, Glygól, Szendriwka, Czerleniak, Jordan, Studenyj, Krasnyk, Petryczyla. Rzeka Rybnycia zaczyna swój bieg pod przełęczą Bukowiec na wysokości około 800 m n.p.m., jej większymi dopływami są Bezulka, Riczka, Prypir, Tarnowiec, Janiw, Baby nec i in. Rzeka Czeremosz biegnie wzdłuż granicy obwodów iwano-frankowskiego i czerniowieckiego. Na terenie Parku położone są jej lewe dopływy: Rozenka, Kamieniec, Hnylycia, Wolijca. Koryta tych rzek podążają za przebiegiem przełomów

tektonicznych. Rzeki i potoki na tym obszarze mają zasilanie deszczowo-gruntowo-śnieżne. Gęstość sieci rzecznej wynosi około 1,0-1,1 km/km². W okresach silnych opadów (np. w latach 2007 i 2020 na rzekach Czeremosz, Pistynka i Rybnycia wystąpiły potężne katastrofalne powodzie, przy których poziom wody w rzekach na terenie Parku podnosił się o 4-6 m.

W otulinie Parku są bardzo malownicze liczne wodospady, przede wszystkim kaskada wodospadów Szeszorski Huk wysokości od 3 do 5 m na rz. Pistynka w wiosce Szeszory, Jaworowski Huk na rz. Wipczynka (dopływ Rybnyci) o wysokości 6 m, Ruszirski wodospad na rz. Luczka w Kosmaczu i in. W obrębie Parku znajduje się 6 jezior – Lebedyne na południowym stoku grzbietu Lebedyn na wysokości 650 m n.p.m. pośród lasu bukowego; jezioro Martwe z torfowiskiem pośrodku na sąsiadującym grzbiecie Karmatura na wysokości 800 m n.p.m.; jezioro Ziniakowe na południowo-zachodnim stoku góry Ziniaków Wierch; jezioro Dzwyniaczka na górze Owyd koło Starych Kutów na wysokości około 600 m n.p.m.; jezioro Bańskie w Kosowie na miejscu dawnej kopalni soli oraz jeziora Wiknyszczka koło wioski Lucza. Torfowiska w Parku są nieliczne, na uwagę zasługuje jedynie torfowisko wysokie na zachodnich stokach Gregota na wysokości 1370 m n.p.m. Na terenie Parku są rozpowszechnione źródła wód mineralnych np na górze Ziniaków Wierch, w dolinie rz. Wolijca, w dolinie potoku Palickiego w okolicy jeziora Lebedyne i in.

Klimat

Klimat na obszarze Parku jest zróżnicowany wskutek krzyżowania się różnych mas powietrza, różnic w wysokości położenia terenu nad poziomem morza oraz układu głównych jednostek orograficznych. Wyróżnia się cztery piętra klimatyczne: umiarkowane ciepłe, o średniej temperaturze rocznej +7,2°C i rocznej ilości opadów do 750 mm (250-500 m n.p.m.); umiarkowane, o średniej temperaturze rocznej +6,9°C i rocznej ilości opadów do 920 mm (500-750 m n.p.m.); umiarkowane chłodne, o średniej temperaturze rocznej +4,7°C i rocznej ilości opadów do 1100 mm (750-1200 m n.p.m.) oraz chłodne, o średniej temperaturze rocznej +4°C i rocznej ilości opadów do 1300 mm (powyżej 1200 m n.p.m.), to piętro klimatyczne zajmuje bardzo mały procent powierzchni Parku (szczyty Gregota, Łysiny Kosmackie). Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi średnio 61. Miąższość pokrywy śnieżnej waha się od 20 w równinnej części do 65 cm w wyższych partiach gór. W rozkładzie kierunków wiatrów przeważają wiatry północno-zachodnie i południowo-wschodnie (Podkarpacie), południowo-zachodnie (Pokucko-Bukowińskie Karpaty) oraz północne i południowe (gorgańska część Parku).

Gleby

Na terenie Parku wyróżnia się następujące główne typy gleb: nieduże płyty w szczytowych partiach Karpat Pokucko-Gorgańskich pod murawami naskalnymi zajmują litosole (*Lithic leptosols*); pod borówczyskami w strefie powyżej górnej granicy lasy występują rankery butwinowe (*Cambic leptosols*); brunatne właściwe typowe i oglejone gleby (*Eutric Cambisols*) rozpowszechnione przeważnie pod lasami bukowymi; duże powierzchnie zajmują brunatne kwaśne typowe gleby (*Dystric Cambisols*) pod mieszanymi i litymi lasami świerkowymi; gruntowo-glejowe gleby (*Eutric Gleysols*) tworzą niewielkie płyty rozproszone wśród innych typów gleb zwykle na brzegach rzek i potoków pod zaroślami olszy szarej, oraz mady rzeczne (*Cambic Fluvisols*) jako siedliska dla trawiastych i ziołoroślowych zespołów łąkowych oraz różnych wariantów olszynek.

PRZYRODA OŻYWIONA

Flora

Około 95% terenu Parku zajmują lasy, z których 65% to lasy liściaste a 35% - iglaste. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, świerk pospolity *Picea excelsa*, jodła biała *Abies alba*, dąb bezszypułkowy *Quercus robur*, rzadziej grab pospolity *Carpinus betulus*, topola osika *Populus tremula*, w podmokłych miejscach - olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz olsza szara *Alnus incana*. Ogólna ilość gatunków drzew w lasach wynosi 29. W lasach Parku przeważają drzewostany bukowe i świerkowe – odpowiednio 44 oraz 35% powierzchni gruntów leśnych. Spośród innych gatunków drzewiastych najliczniej występuje jodła (7,2%) i dąb bezszypułkowy (5,7%), podczas gdy udział grabu pospolitego i olszy (przeważnie szarej) jest poniżej 3%.

W równinnej części Parku do wysokości 500 m n.p.m. przeważają zbiorowiska dębiny klasy *Quercetea roboris*, które są przeważnie reprezentowane przez mieszane drzewostany bukowo-jodłowo-dębowe z dominującymi gatunkami dębów bezszypułkowego i skalnego, buka zwyczajnego i jodły białej. Tereny podkarpackie oraz grzbiety górskie na wysokościach 500-800 m n.p.m. zajmują lasy bukowe i jodłowo-bukowe z udziałem świerka pospolitego klasy *Luzulo-Fagetatea*. Grzbiety górskie na wysokościach 800-1000 m n.p.m. zajmują lasy mieszane świerkowo-jodłowo-bukowe oraz sztuczne świerczyny z udziałem sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*. Na wysokości 1000-1200 m n.p.m. dominują naturalne świerczyny z niewielkim udziałem buka i jodły. Na wysokości 1200-1400 m n.p.m. występują wyłącznie bory świerkowe o pochodzeniu naturalnym klasy *Vaccinio-Piceeta*. Pod szczytem góry Gregit zachowały się fragmenty świerkowych lasów o charakterze zbliżonym do pierwotnego, a na grzbiecie Sokilskij i Kamienisty – naturalne lasy bukowe z udziałem jodły białej i jawora. Przy górnej granicy lasu, która w Parku przebiega na wysokości powyżej 1400 m n.p.m. występują krzywulcowe świerczyny oraz kosodrzewina (klasa *Vaccinio-Piceeta*) powyżej których występują płaty zbiorowisk trawiastych o charakterze subalpejskim oraz borówczyska. W dolinach rzek i potoków Parku spotyka się także zbiorowiska łąkowe z udziałem olszy czarnej i szarej klasy *Alnetea glutinosae*. Na brzegach rz. Czeremosz zachowały się zbiorowiska klasy *Saliceta purpurea*.

Zbiorowiska nieleśne, które zajmują mniej niż 1% gruntów Parku, przeważnie klas *Molinio-Arrhenatheretea*, *Nardo-Callunetea* oraz *Trifolio-Geranietea sanguinei* powstały na miejscu zrębów zupełnych, na obszarach pozostających pod długotrwałym oddziaływaniem gospodarki pasterskiej.

Na terenie Parku występuje 14 rzadkich zbiorowisk leśnych Zielonej Księgi Ukrainy (2002). Powierzchnia starodrzewów z przewagą buka i domieszką jodły wynosi 997 ha, z czego 458 ha uznano za ekosystemy o charakterze lasów pierwotnych.

Na terenie Parku występują 874 gatunki roślin naczyniowych, 234 mszaków, 70 glonów, 242 porostów oraz 493 gatunki grzybów. Spośród nich 56 gatunków roślin naczyniowych zostało wpisanych do Czerwonej Księgi Ukrainy, w tym 27 gatunków storczykowatych *Orchidaceae*, tojad wschodniokarpacki *Aconitum lasiocarpum*, zimowit jesienny *Colchicum autumnale*, goryczka krótkołodygowa *Gentiana clusii*, śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum* i in., 36 jest regionalnie rzadkich, 4 znajdują się na Europejskiej Czerwonej Liście, 3 – Konwencji Berneńskiej, 29 – CITES oraz 2 – na Czerwonej Liście IUCN.

Fauna

Dość dobrze poznane są bogate zasoby faunistyczne Parku. Na jego terenie odnotowano 1906 gatunków bezkręgowców i 278 kręgowców.

Spośród bezkręgowców na obszarze Parku stwierdzono występowanie 15 gatunków pierścienic (*Annelida*), 19 – mięczaków (*Mollusca*), 4 – skorupiaków (*Crustacea*) oraz 1572 gatunki owadów (*Insecta*) (w tym ważki *Odonata* – 35; chrząszcze *Coleoptera* – 742, motyle *Lepidoptera* – 680 i in.).

Spośród 35 gatunków **ryb (Pisces)**, których obecność stwierdzono w Parku, gatunkiem chronionym na Ukrainie jest głowacica *Hucho hucho* i lipień *Thymalus thymalus*. W potokach górskich Parku żyją pstrągi potokowy *Salmo trutta* i tęczowy *Parasalmo mykiss*. Na liście gatunków, występujących w rzekach i potokach Parku są dość rzadko spotykane w Karpatach Ukraińskich jelec *Leuciscus leuciscus*, brzany pospolita *Barbus barbus* i dunajsko-dniestrowska *Barbus peteniyi*, miętus pospolity *Lota lota*, czop żółty *Zingel streber* i inne gatunki ryb. 8 gatunków ryb jest wpisanych do Czerwonej Księgi Ukrainy.

Na obszarze Parku i jego otuliny zaobserwowano występowanie 17 gatunków **płazów** (prawie wszystkie gatunki klasy **Amphibia** w Ukrainie), z których status ochronny posiada 5, w tym salamandra plamista *Salamandra salamandra*, traszki karpacka *Triturus montandoni* i *Triturus alpestris* oraz kumak gorski *Bombina bombina*.

Gromada **gadów (Reptilia)** reprezentowana jest w Parku przez 9 gatunków, spośród których najczęściej spotykanymi są jaszczurki zwinka *Lacera agilis*, żyworodna *L. vivipara* oraz zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis* i gniewosz plamisty *Coronella austriaca*. Dość rzadkimi gadami posiadającymi status ochronny są gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, jaszczurka zielona *Lacera viridis* oraz wąż Eskulapa *Elaphe longissima*.

Wśród ornitofauny **Aves** Parku przeważają gatunki leśne. Stwierdzono tu występowanie 181 gatunków ptaków. Do priorytetowych z punktu widzenia ochrony przyrody zalicza się następujące rzędy ptaków: szponiaste (dzienne ptaki drapieżne) – orzeł przedni *Aquila chrysaetos*, błotniaki zbożowy *Circus cyaneus* i stawowy *C. aeruginosus*, kani ruda *Milvus milvus* i czarna *M. migrans*, gadożer *Circus gallicus*, sokół wędrowny *Falko peregrinus*, orlik krzykliwy *Aguila pomarina*, orzełek włochaty *Hieraeteus pennatus*; sowy w tym puchacz *Bubo bubo*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, syczek *Otus scops*, puszczyk uralski *Strix uralensis*; dzięcioły - dzięcioły zielony *Picus viridis*, trójpalczasty *P. tridactylus* białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*; gatunki górskie oraz inne rzadkie i osobliwe – bocian czarny *Ciconia nigra*, gluszc *Tetrao urogallus*, cietrzew zwyczajny *Lyrurus tetrix* oraz jarząbek zwyczajny *Tetraster bonasia*. W Czerwonej Księdze Ukrainy wymienionych jest 30 gatunków ptaków, występujących na terenie Parku.

Ssaki (Mammalia) Parku i otuliny liczą 51 gatunek. Najliczniej w tej gromadzie reprezentowane są drobne ssaki: gryzonie, owadożerne w tym 7 gatunków nietoperzy i in. Na terenie Parku są duże ssaki drapieżne jak niedźwiedź brunatny *Ursus arctos*, liczebność którego wg stanu na początek 2020 r. na terenach, którymi zarządza Park (7 606 ha) wynosiła 5 osobników, wilk *Canis lupus* – do 10, ryś *Felis lynx* - 3, żbik *Felis sylvestris* - 3, borsuk *Meles meles* - 2, kuna leśna *Martes martes* – 12, oraz ssaki roślinożerne: jeleń szlachetny *Cervus elaphus* - 28, sarna *Capreolus capreolus* - 125, dzik *Sus scrofa* - 46. W Parku dzięki współpracy z fundacją Heifer International z 2004 r. prowadzony jest sukcesywnie projekt na rzecz odtworzenia populacji konia huculskiego, jej liczebność na początku 2020 r. wynosiła 13 osobników. 18 gatunków ssaków jest wymienionych w Czerwonej Księdze Ukrainy (2009), 33 – na liście Konwencji Berneńskiej oraz 5 – na Czerwonej Liście Europejskiej.

Zgodnie z funkcjonalnym strefowaniem ochrony przyrody, w PN „Huculszczyna” strefa ochronna zajmuje 2 480 ha (7,7%), rekreacji regulowanej – 13 295 ha (41,3%), rekreacji stacjonarnej – 130 ha (0,4%) oraz gospodarcza – 16 342 ha (50,6%).

Monitoring w Parku prowadzony jest wg przyjętych w Ukrainie przez Ministerstwo Ochrony Środowiska zasad sporządzania „Kronik przyrody” – sprawozdania, które Park corocznie przygotowuje o stanie wszystkich komponentów przyrody nieożywionej i ożywionej ze szczegółowymi danymi, pochodzącymi ze stałych powierzchni monitoringowych, których liczba w Parku wynosi 5, zlokalizowanych w głównych typach ekosystemów leśnych – grabowej dębinie położonej na wysokości 330 m n.p.m. (botaniczna pamiątka przyrody „Cuchaniwskie”; litej buczynie „Chomynskie” na wysokości 540 m n.p.m.; sztucznej świerczynie w uroczysku „Holycia” na wysokości 700 m n.p.m.; jodłowo-bukowo-świerkowym drzewostanie uroczyska „Pod Klifa” na wysokości 520 m n.p.m. oraz litej świerczynie na wysokości 1350 m n.p.m. Pod szczególną uwagą w Parku są bukowe lasy o charakterze lasów pierwotnych i do nich zbliżonym. Ponadto naukowcy z uczelni wyższych oraz jednostek akademickich prowadzą monitoring wód powierzchniowych, bioróżnorodności faunistycznej oraz zmian w szacie roślinnej pod wpływem rekreacji i turystyki.

Badania naukowe na terenie Parku prowadzi jego wydział naukowy oraz przedstawiciele szeregu instytucji i uczelni Ukrainy, w tym Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iw. Franka, Charkowskiego Uniwersytetu im. Karazina, Instytutu Ekologii Karpat NAN Ukrainy, Państwowego Muzeum Przyrodniczego Ukrainy, Instytutu botaniki im. M. Cholodnogo NAN Ukrainy, Ukraińskiego Instytutu Badawczego Leśnictwa Górskiego im. P. Pasternaka i in. Park od lat podtrzymuje stale kontakty z

Oprócz **atrakcji przyrodniczych**, czyli przede wszystkim szczytu Gregotai, wodospadu Szeszorski Huk na rzece Pistynka, połonin z borówczyskami i ziołoroślami, na których zachował się tradycyjne huculskie użytkowanie pasterskie), oraz starodrzewów, na obszarze Parku i jego otuliny znajduje się szereg **pamiątek historii i architektury** o znaczeniu ogólnopolskim i miejscowym w Kosowie, Jabłonowie, Kutach, Pistyni, Szeszorach, Kosmaczu, Kobakach. Najciekawszymi zabytkami są autentyczne drewniane huculskie cerkwie z XVIII-XIX w. w Brusturach, Wielkim Rozenie, Kosowie, Sokoliwce oraz Smodnej, gdzie zachowały się liczne dzieła huculskiej sztuki sakralnej. Dziedzictwo historyczno-archeologiczne na terenie Parku to obiekty megalityczne odnalezione w szeregu wiosek (Kosmacz, Prokurawa, Lucza, Riczka, Roztoki, Jaworow) oraz w obrębie szczytów Lysyny Kosmackiej, Gregota i in. Najbardziej znanym obiektem megalitycznym jest Tenoszorska świątynia pogańska na granicy wiosek Snidawka i Jaworów.

Specyfika przyrodniczych walorów regionu, dostatek surowca i czas wolny spowodowały, że tradycje ludowe Hucułów (народні промисли) na tym terenie są dobrze zachowane. Dotyczy to przede wszystkim rzeźby w drewnie, ceramiki, tkactwa (werety - tkaniny służące do przykrywania ław, łóżek i wozów, dywany, „liżnyki” – nakrycia z welny owieczej), wyszywanki, mosiężnictwo i in. To samo dotyczy osobliwych huculskich tradycji w języku, śpiewie, muzyce, odzieży, architekturze, które są kontynuowane również w czasach współczesnych. Na terenie Parku od grudnia 2006 r. rozpoczął funkcjonowanie pierwszy na terenach Ukrainy kompleks „Majątek Świętego Mikołaja”, w którym co roku w dniu Św. Mikołaja odbywają się liczne imprezy świąteczne. Kompleks działa przez cały rok, znajduje się w nim muzeum ozdób i zabawek bożonarodzeniowo-noworocznych, poczta Św. Mikołaja,

odbywają się festiwale, warsztaty tradycyjnej sztuki huculskiej, i zajęcia edukacyjne dla dzieci. W pobliżu Majątka znajduje się jeszcze jedna strefa rekreacyjna - „Pasieka Św. Mikołaja”.

Oprócz „Majątka Świętego Mikołaja” i „Pasieki Św. Mikołaja” na terenie Parku funkcjonuje jeszcze 3 strefy rekreacyjne - „Dwirok” i „Switanok” okolo Kosowa oraz „Szeszory”, **centrum edukacji ekologicznej** w Kosowie. W Parku wyznaczono około 80 km ścieżek przyrodniczych i szlaków turystycznych – „Na górze Owyd i Baba-Żyr”, „Na górze Mychalkiw”, „Na górze Ostryj”, „Na grzbiecie Btusnyj”, „Na górze Rokyta”, „Na grzbiecie Kamienisty”, „Na górze Klyfa”, „Cztery drogi”, „Do źródła na rz. Wolijka”, „Na poloninie Rosochaz”, „Grzbieciem Kormatury”, rozwija się turystyka konna, weloturystyka oraz różne rodzaje etnoturystyki.